

педагогіка. 2022. № 2(25)', С. 123–128. URL: <https://jrmls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/808> (дата звернення: 18.12.2024).

3. Типова базисна структура навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 13 жовтня 2010 р. № 947 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0947290-10#Text> (дата звернення: 18.12.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-512-9-10>

THE INFLUENCE OF STUDENTS' KNOWLEDGE CONTROL ON THE FORMATION OF PROFESSIONAL BEHAVIOR OF YOUNG SPECIALISTS

ВПЛИВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Matyash V. M.

*Deputy Director for Academic Affairs
Separate structural subdivision Odessa
Automobile and Road Professional
College National University "Odessa
Polytechnic"
Odessa, Ukraine*

Матяш В. М.

*заступник директора з навчальної
роботи
Відокремлений структурний
підрозділ «Одеський автомобільно-
дорожній фаховий коледж
Національного університету
«Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Shapovalov O. V.

*chief project engineer
"Scientific and Production Association
"Transengineering" LLC
Kyiv, Ukraine*

Шаповалов О. В.

*головний інженер проєктів
ТОВ «Науково-виробниче об'єднання
«Трансінжиніринг»»
м. Київ, Україна*

Професійна діяльність є проявом набутих знань і навичок. З першим проявленням своїх знань під час навчання, студенти зіштовхуються при їх оцінюванні. Таким чином, сформоване під час навчання ставлення до контролю знань як до екстремальної події й оцінка та сприйняття результатів цього контролю здійснює вплив на формування професійної поведінки молодих спеціалістів. Контроль знань студентів має декілька функцій (стимулююча, управляюча, розвиваюча, виховна та навчальна) тому відіграє велику роль у формуванні поведінки

студентів. Через вплив на поведінку активізуються процеси навчання, самооцінки, самоаналізу.

Для контролю знань використовуються тестові технології, усне опитування у вигляді семінарських занять, контрольні роботи з розв'язанням завдань тощо. Усі ці види контролю знань дозволяють розвинути різні психічні процеси і позитивно впливають на формування особистості [1]. При формуванні професійної поведінки контроль знань студентів найбільший вплив здійснює на:

- здатність справлятися зі стресом і подолання тривожності;
- адекватне сприйняття критики і об'єктивне оцінювання своїх знань і вмінь;
- користування своїми знаннями та їхнє проявлення, відстоювання позицій.

Іспит є стресовою ситуацією для студентів, а успішне оволодіння різними способами власної поведінки для подолання стресу може попередити закріплення тривожності перед певними подіями на виробництві (наприклад, доповідь на нараді тощо). Поява стану тривоги при оцінці знань при переході на старші курси навчання зменшується, так як у студентів розвиваються навички вирішення проблем власними силами, а також за рахунок зовнішніх ресурсів (пошук підтримки), розширюється здатність зміщувати увагу від проблеми до шляхів її вирішення. Але в залежності від типу психологічного захисту студента, зіткнення з ситуацією оцінки в подальшому професійному житті може призвести до затягування процесу прийняття рішення, або до вибору поверхневого рішення (прискорення процесу), або до відмови завершення складних завдань (неможливість прийняти рішення) [2]. В професійній діяльності молоді спеціалісти зіштовхуються з ситуаціями, при яких буде задіяне спонтанне або монологічне мовлення (відповідь на запитання колеги або керівника, доповідь або промова тощо). Деякі ситуації виключають можливості попереднього обмірковування відповіді. В таких випадках стратегію поведінки при оцінці компетентності молоді спеціалісти можуть перенести з досвіду проходження контролю знань. Наприклад, відома стратегія «головне – не мовчати, а щось говорити і відповідати, бо буде здаватись, що ти не володієш знаннями з даного питання» зустрічається і у виробничій практиці. Замість того, щоб зізнатись, що потрібен певний час для того щоб розібратися в даному питанні, спеціалісти починають видавати загальну інформацію. Особливо це питання актуальне для сучасного інформаційного простору для якого характерно те, що люди маючи вільний доступ до різного роду поверхневих знань, схильні перебільшувати свої знання і через це здійснювати помилки та робити неправильні висновки [3].

Однією з найважливіших функцій контролю знань є формування здатності сприйняття і повідомлення інформації, поводження з критикою і адекватне реагування на опозиційні висловлювання [4] і тому розвиває самосвідомість і є вагомим чинником соціалізації до професійного життя. Самосвідомість є найважливішим проявом свідомості людини як відбиток дійсності; вміння оцінювати себе з позиції інших людей. Знання про своє становище людина отримує з багатьох джерел у ході соціалізації, отримуючи сигнали зворотного зв'язку від інших людей на основі соціального порівняння і самоспостереження [5, с. 17]. Тому адекватне сприйняття критики і оцінки себе позитивно впливає на сприйняття досягнень і статусу колег, тлумачення своїх дій, дозволяє свідомо спрямовувати та контролювати свої власні дії відповідно до мети.

Контроль знань спонукає до навчання користуватися своїм професійним мовленням і здійснює розвиток мовлених навичок [4]. Усне опитування, захист практичних (лабораторних) робіт чи курсового проєкту розвиває мову, саме професійну і ділову. А мова є знаряддям мислення [1].

Контроль знань здобувачів освіти розвиває вміння забезпечувати три ключові вроджені потреби: сомодетермінацію, компетентність і причетність. На основі оцінки результатів контролю (власної і сторонньої) студенти навчаються самостійно контролювати свою поведінку, досягти певних внутрішніх та зовнішніх результатів, почуватись ефективним у певному питанні.

Отже, контроль знань в освітньому процесі формує умови для набуття відповідних навичок для подолання тривоги і стресу створює умови для саморозвитку і самореалізації, а також має вплив на формування професійної поведінки молодих спеціалістів.

Література:

1. Matyash V. M., Shapovalov O. V. Knowledge control of students of technical specialties as a tool for personality formation. *The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society: conference proceedings International scientific conference*, Riga, the Republic of Latvia, July 30–31, 2022. / Riga : Baltija Publishing, 2022. P. 84–87.
2. Єрмолаєва С. М. Оцінна тривожність і типи психологічного захисту студентів. *Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. Сер. : Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 2(2). С. 130–133.

3. Matyash V. M., Shapovalov O. V. The influence of cognitive distortions on the awareness of learning the profession in modern information conditions. *Research activities and achievements in pedagogy and psychology* : conference proceedings International scientific conference, Czestochowa, the Republic of Poland, April 5–6, 2023. Riga : Baltija Publishing, 2023. P. 34–38.

4. Амеліна С. М. Розвиток культури мовлення як складової культури професійного спілкування. *Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. Сер. : Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 2(2). С. 5–8.

5. Бикова С. В. Психологія : навчально-методичний посібник. Одеса : ОДАБА, 2019. 49 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-512-9-11>

PSYCHOLOGICAL FACTORES OF THE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS IN CONFLICT SITUATIONS

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Minenko O. O.

*Ph.D in Psychology,
Associate Professor,*

*Senior Lecturer at Practical Psychology
and Social Work Department*

*Volodymyr Vynnychenko Central
Ukrainian State University
Kropyvnytskii, Ukraine*

Міненко О. О.

*кандидат психологічних наук,
доцент,*

*доцент кафедри психології
та соціальної роботи*

*Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира
Винниченка*

м. Кропивницький, Україна

Підлітковий вік є періодом істотних змін у фізичному, психічному та соціальному розвитку людини. Психологічна невизначеність даного вікового етапу, знаходження на перехресті дитинства і дорослості часто призводить до нестабільності емоцій та поведінки підлітка. Наслідком даних процесів може стати значне зростання конфліктів, які виникають між підлітками та дорослими, між підлітками та однолітками, а також між різними групами підлітків. Конфліктна поведінка в підлітковому віці потребує значної уваги з боку психологів, оскільки її негативними наслідками може стати соціальна ізоляція, зниження мотивації та